

Eduskunnalle tiedottaminen / Neuvostoraportti / Ulkoasiainneuvosto Brysselissä 14.4.2025

Kokous

Ulkoasioiden ministerineuvosto 14.4.2025

Ulkoasiainneuvosto 14.4.2025: Venäjän hyökkäys Ukrainaan, Lähi-idän tilanne, EU-Afrikka-suhteet, Länsi-Balkan, ajankohtaiset aiheet: Armenia-Azerbaidzhan

Venäjän hyökkäyssotaa koskevassa keskustelussa tuomittiin laajalti Venäjän viimepäivien tuhoisat iskut. Ukrainan ulkoministeri Sybiha peräänkuulutti EU:n sotilaallisen tuen jatkamista. Ukrainalle, pakotepaineen ylläpitoa sekä Ukrainan EU-polun edistämistä. Sisäisessä keskustelussa nousivat esille KEVPJ Kallasin ammusaloite, EUMAM- ja EUAM-operaatiot, 17. pakotepaketin ja hybridilistausten valmistelu sekä huoli rauhanneuvotteluiden tilasta ja Ukrainan laajentumisen esteistä.

Lähi-idän osalta komissio esitteli Palestiinalaishallinnolle suunnatun monivuotisen tukipaketin, jonka arvo nousee 1,6 mrd. euroon. Lisäksi pohjustettiin ulkoasiainneuvoston jälkeen järjestettyä EU:n ja Palestiinalaishallinnon korkean tason dialogia ja keskusteltiin Gazan tilanteesta, Syyriasta ja Iranista.

EU:n ja Afrikan suhteiden osalta Kallas painotti jäsenmaiden osallistumisen tärkeyttä toukokuun EU:n ja Afrikan unionin ministerikokoukseen. Keskustelussa kiinnitettiin huomiota Sudanin vaikeaan humanitaariseen tilanteeseen ja pyydettiin EU:lta lisätoimia. Muuttoliike Afrikasta huoletti monia maita. Lisäksi keskusteltiin mm. Global Gatewaysta.

Länsi-Balkanin osalta fokusoitiin erityisesti ulko- ja turvallisuuspoliittisiin kysymyksiin (ml. YUTP-linjautuminen), EU-laajentumiseen, Bosnia-Hertsegovinan (BiH) ja Serbian kriiseihin sekä Belgrad-Pristina-dialogin edistämiseen. Ajankohtaisissa aiheissa Armenia-Azerbaidzhan ja Georgian entisen presidentin Zourabishvilin vierailu Viroon, Latviaan ja Liettuaan.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan

Ukrainan UMI Sybiha nosti esille kolme keskeistä tukilinjaa: sotilaallisen tuen, pakotepaineen sekä poliittisen tuen Ukrainan EU-polulle. Sybiha totesi, että Ukrainan puolustuskykyä on vahvistettava nopeasti. Tarve koskee erityisesti, ammuksia, ilmapuolustusjärjestelmiä, laukaisualustoja ja varaosia sekä investointeja Ukrainan puolustusteollisuuteen. Sybiha painotti, että lisää sektoripakotteita tarvitaan, muun muassa energiatuonnin täyskielto sekä toimet pankkisektoria vastaan.

Lopuksi Sybiha kertoi rauhanponnisteluiden tilasta. Venäjä ei ole osoittanut kiinnostusta tulitaukoesityksiin tai aitoihin rauhanneuvotteluihin. Sybiha muistutti ulkoministereitä siitä, että Venäjän puolustusbudjetti on tänä vuonna 40 % suurempi kuin viime vuonna. Jos Putinia ei pysäytetä Ukrainassa, Venäjä

etenee syvemmälle Eurooppaan. Sybiha kannusti jäsenmaita olemaan osallistumatta voitonpäivän juhlallisuuksiin 9. toukokuuta Moskovassa.

KEVPJ Kallas kertasi tärkeimmät työlinjat. Rauhanneuvottelujen aikataulun tulee olla selkeä, sillä Venäjä pyrkii vain viivyttelyyn. EU:lla on konkreettista tarjottavaa neuvotteluihin – pakotteet, sotilaallinen apu ml. tuki Ukrainan puolustusteollisuudelle, EU-operaatiot sekä jäsenyysprosessi. Kallasin aloitteen kahdesta miljoonasta ammuksesta kaksi kolmasosaa on saavutettu. Tämän vuoden aikana jäsenmaat ovat myöntäneet sotilaallista tukea jo 23 mrd. euroa enemmän kuin koko viime vuonna. Turvallisuustakuiden osalta on käytävä keskustelua konkreettisista EU:n toimista, erityisesti koulutusoperaatio EUMAM:n ja siviilioperaatio EUAM:n hyödyntämisestä. Pakotepainetta tulee myös jatkaa.

Laajentumiskomissaari Kos oli yhtä mieltä siitä, että painetta Venäjää kohtaan on lisättävä, äskettäin julkaistu EU:n Venäjä-hybridistrategia on tärkeä askel. EU on Ukrainan ylivoimaisesti suurin ja vakain tukija yhteensä 144 mrd eurolla. Laajentumisprosessia Kos kuvasi turvallisuustakuiden poliittiseksi ankkuriksi. On tärkeää pitää yllä hallinnon uudistustahtia ja varmistaa yhteiskunnan laaja osallistuminen siihen.

Jäsenmaiden puheenvuorossa nousi esille yleistä epäluuloa tulitaukoa ja rauhanprosessia kohtaan. Venäjä ei ole aidosti kiinnostunut rauhasta, vaan käyttää neuvotteluja viivyttämiseen ja lännen jakamiseen. Ukraina on osoittanut valmiutensa aitoihin neuvotteluihin, mutta ei Euroopan turvallisuutta vaarantavien myönnytysten kustannuksella. Yhdysvaltojen osallistuminen nähtiin tärkeänä, mutta sen sitoutumisesta prosessiin ei ole varmuutta. Jäsenmaat näkivät, että tulevan rauhan on oltava oikeudenmukainen ja kestävä, YK:n peruskirjaan ja kansainväliseen oikeuteen pohjautuen. Yksi jäsenmaista toi esiin myös kansainvälisten järjestöjen, kuten Etyjin roolin tulevassa rauhanarkkitehtuurissa.

Jäsenmaat antoivat laajalti tukea KEVPJ Kallasin kahden miljoonan tykistöammuksen aloitteelle, johon usea jäsenmaa on luvannut rahoitusta ja kalustoa. Esiin nousivat myös tuen jatkaminen Ukrainan puolustusteollisuudelle sekä sotilaallisen tuen rahoitus, ml. mahdollisuus hyödyntää pääomista saatavan tuoton lisäksi myös varsinaisia pysäytettyjä Venäjän varoja tuen rahoittamiseksi. KEVPJ Kallasin EUMAM:ia ja EUAM:ia koskevat esitykset saivat jäsenmailta myös kannatusta.

Pakotteiden osalta todettiin lähes yksimielisesti tarve 17. pakotepaketin pikaiselle hyväksymiselle. Myös pakotekiertoa vastaan tulee tehdä enemmän ja hybridiliistauksissa tulisi edetä. Jäsenmaat viittasivat myös Venäjän vastuuvollisuutta koskevan työn edistymiseen, ennen kaikkea hyökkäysrikosuomioistuimen ja kansainvälisen vaadekomission perustamisessa.

Ukrainan EU-jäsenyysprosessin osalta useat jäsenmaat peräänkuuluttivat edistymistä, sillä Ukrainan EU-jäsenyys nähdään investointina Euroopan pitkän aikavälin turvallisuuteen. Monissa puheenvuoroissa nostettiin esille, että jäsenyysneuvotteluiden jarruttaminen yhden jäsenmaan toimesta on hyvin valitettavaa.

Suomen puheenvuorossa viitattiin edellisviikon tapaamisiin Washingtonissa ulkoministeri Rubion, erityislähettiläs Kelloggin ja senaattorien kanssa. Venäjän iskut siviilikohteisiin korostavat tarvetta lisätä painetta Venäjää kohtaan, ml. lisäpakotteet. Huolena on myös se, että Yhdysvallat saattaa vetäytyä neuvotteluista, jolloin Euroopan on oltava valmis ottamaan johtoasema. Tärkeintä on pitää Yhdysvallat mukana, mutta myös varautua vaihtoehtoihin. Tuettiin Kallasin aloitetta, EPF:ssä etenemistä, ensimmäisen neuvotteluklusterin avaamista sekä EUMAM:n laajentamista. Myös pysäytettyjen varojen käytössä tulee edetä, ja tarvitaan vahva 17. pakotepaketti. Samalla on vahvistettava eurooppalaista puolustusta, ml. REARM:n ja SAFE:n edistäminen.

KEVPJ Kallas totesi lopuksi, että Venäjään kohdistuvaa painetta on jatkettava ja lisättävä. Suomen puheenvuoroon viitaten Kallas totesi, että Yhdysvallat on edelleen mukana ja kaikkia keinoja tulee käyttää tukea rauhanponnisteluja. Samalla EU:n tulee myös osoittaa omaa johtajuuttaan ja jatkaa painostuslinjaansa (17. pakotepaketti, hybridistrategia). Ministerit kannattivat puheenvuoroissaan EUMAM:n ja EUAM:n laajentamista ja mandaatin arviointia. Etyjin roolista Kallas totesi, ettei Etyj ole enää

uskottava rauhanvälittäjä, sillä Venäjä on siinä mukana. Sen sijaan EU voisi ottaa suuremman roolin eurooppalaisena toimijana.

Lähi-idän tilanne

KEVPJ Kallas kertoi vierailustaan Israelissa ja Palestiinassa. Rafahin rajanylityspiste on suljettu, sen kautta gazalaisia on aiemmin voinut poistua saamaan lääketieteellistä apua. Israelin sotilasoperaatio Länsirannalla on tuomittava. Israelilla on oikeus puolustautua, mutta sen mitoitus on ollut epäsuhtaista. EU on kahden valtion ratkaisun suurin tukija ja Arabimaiden Gaza-suunnitelma tervetullut. Kallas totesi Syyrian väliaikaisen hallinnon kulkevan oikeaan suuntaan, joskin maata uhkaavat sisäiset ja ulkoiset tekijät. EU:n tulee olla valmis tarkastelemaan pakotehelpotuksia, jotta Syyrian taloudellinen jälleenrakentaminen pääsee vauhtiin. Kallas esitti huolen Syyrian koillisosassa sijaitsevista kasvavista Daesh-leireistä.

Komissaari Suica totesi arabimaiden Gaza-suunnitelman muodostavan hyvän lähtökohdan keskusteluille kansainvälisten partnereiden kanssa Gazan tulevaisuudesta. Lisäksi hän esitteli komission monivuotisen tukiohjelman Palestiinalaishallinnon, Gazan ja Länsirannan vakauttamiseksi, jonka yhteenlaskettu arvo on 1,6 mrd euroa. **Komissaari Lahbib** kertasi Gazan humanitaarisen tilanteen olevan katastrofaalisella tasolla, kun apua ei saada Gazaan. Myös Syyrian humanitaarinen tilanne on heikko.

Suurin osa jäsenmaista totesi että Gazan humanitaarinen tilanne ja erityisesti humanitaaristen työntekijöiden turvallisuus herättivät huolta. EU:n tulee ylläpitää dialogia Israelin kanssa ja painostaa sitä diplomaattisesti. EU:n ja Palestiinan korkean tason dialogia pidettiin tervetulleena. Länsirannan tilanne on erittäin huolestuttava. Osa jäsenmaista toivoi EU:n asettavan pakotteita väkivaltaisista siirtokuntalaisia vastaan. Arabimaiden Gaza-suunnitelmaa pidettiin tervetulleena, joskin puutteellisena ja siitä toivottiin lisäkeskustelua Ranskan ja Saudi-Arabian isännöimässä tulevassa rauhankonferenssissa. Hamasilla ei tule olla roolia Gazan hallinnoinnissa.

Syyrian osalta käytiin keskustelu väliaikaisen hallituksen inklusiivisuudesta, sektoripakotteiden helpottamisesta, Syyrian pakoteregimiin (yksityishenkilöt ja yritykset) voimassaoloajan jatkamisesta, jäsenmaiden odotuksista sekä Iranin, Israelin, Turkin ja Venäjän vaikutusvallasta Syyriassa. Koillis-Syyriassa sijaitsevat Daesh-leirit nousivat esille myös useammissa puheenvuoroissa. Yhdysvaltain ja Iranin neuvotteluja Iranin ydinohjelmasta pidettiin tervetulleina, joskin neuvottelujen tavoitteet ovat epäselvät.

Suomen puheenvuorossa nostettiin esille tarve saada aikaiseksi tulitauko Gazassa ja vapauttaa Hamasin pitämät panttivangit. Israelia on painostettava diplomaattisesti, jotta humanitaarista apua saadaan toimitettua Gazaan ja humanitaariset työntekijät voivat toimia turvallisesti. Suomi on valmis asettamaan pakotteita väkivaltaisista siirtokuntalaisia vastaan. Arabimaiden Gaza-suunnitelmaan liittyvä rahoitus on ratkaistava. Syyrian osalta on otettava käyttöön strateginen lähestymistapa. Koillis-Syyrian Daesh-leirien ylläpidosta on käytävä keskustelua Yhdysvaltain kanssa.

KEVPJ Kallas totesi lopuksi, että humanitaarista apua ei saa politisoida. Israelin on sallittava humanitaarisen avun toimittaminen perille. Koillis-Syyrian Daesh-leirien ylläpidosta ja kustannusten jakamisesta on käytävä keskustelua. Syyrian pakotehelpotusten valmistelua jatketaan analysoimalla jo tehtyjen pakotehelpotusten vaikutuksia ja antamalla ehdotuksia jatkotoimiksi pitäen mielessä jäsenmaiden reunaehdot ja pakotehelpotusten ehdollisuus.

EU-Afrikka-suhteet

KEVPJ Kallas totesi, että kolmas EU:n ja Afrikan unionin (AU) ulkoministerikokous järjestetään Brysselissä 21.5. Kallas kannusti jäsenmaita osallistumaan kokoukseen korkealla tasolla sekä jatkamaan vierailuja ja vaikuttamista vähemmän huomioita saaneisiin alueen maihin. Lisäksi yhteistyö rauhan ja turvallisuuden alalla on erityisen tärkeää. EU-Afrikka-huippukokouksen valmistelussa huomiota kiinnitetään 2030-vision toimeenpanoon. Maatilanteista Kallas nosti esiin Sudanin tilanteen, joka on maailman vakavin humanitaarinen kriisi. Osapuolia tulee jatkossakin kannustaa rauhaan, ml. lisäpakottein,

jotta konflikti ei leviäisi. Myös Kongon demokraattisen tasavallan (KDT) itäosan tilanne on hyvin huolestuttava, edistystä parempaan ei valitettavasti ole saavutettu viime aikoina.

Komissaari Lahbib kertoi vierailustaan Sudaniin ja sen valtavista humanitaarisista tarpeista. Lisäksi Lahbib korosti, että keskeisimpiä EU:n työkaluja Afrikassa on Global Gateway, jonka yli puolet hankkeista keskittyy Afrikkaan.

Pari jäsenmaata kertoi viimeaikaisista vierailuistaan Afrikkaan (Benin, Togo, SADC), jossa olivat edustaneet myös EU:ta. Puheenvuoroissa nostettiin esille Sudanin vaikea tilanne ja annettiin tuki EUSR Weberin mandaatille rauhanneuvottelupyrkimyksissä. Monet jäsenmaat mainitsivat, että EU:n tulee reagoida USAIDin merkittäviin kehitysapuleikkauksiin. Apua ei voida korvata kokonaisuudessaan, mutta kaikkein tärkeimmät puutteet tulee tunnistaa ja pyrkiä korvaamaan. Myös terrorismiin ja laittomaan maahanmuuttoon on puututtava.

Global Gateway ja sen käytettävyys EU:n vaikuttamisvälineenä ja kaupallisten mahdollisuuksien luoja nousee esille. Edunsaajien tulee olla eurooppalaisia yrityksiä ja rahoituksen mahdollisuutta tulee tarkastella.

Suomi totesi puheenvuorossaan, että EU:n läheisempi suhde Afrikan kanssa on tarpeellista niin turvallisuuden kuin kaupan alalla. EU:n tulisi käyttää taloudellisia ja poliittisia työkalujaan tehokkaammin ollakseen houkuttelevampi kumppani Afrikan maille. Tulee huomioida Yhdysvaltain muuttuvan politiikan vaikutukset ja täyttää aukot siinä määrin kuin voimme. Vihamielinen disinformaatio on huolestuttavaa monessa Afrikan maassa. EU:n tulee viestiä tarjonnastaan näkyvästi, myös jäsenmaiden toimesta. EU on jatkossakin rauhan ja turvallisuuden, multilateralismin ja YK:n peruskirjan vahva puolustaja globaalisti. Sudanin tilanne on huolestuttava ja humanitaarista apua tarvitaan.

Länsi-Balkan

KEVPJ Kallas briiffasi matkastaan Länsi-Balkanille (Montenegro, Albania, BiH). Laajentuminen säilyy EU:n tärkeimpänä instrumenttina Länsi-Balkanin suuntaan. **Komissaari Kos** alleviivasi EU-laajentumisen tärkeyttä, ml. turvallisuuskulmasta. Länsi-Balkanin maat tulee pitää EU:ta lähellä tilanteessa, jossa geopoliittinen epävarmuus lisääntyy. EU:n tulee kyetä osoittamaan olevansa luotettava kumppani samalla kun kandidaattimaiden YUTP-linjautuminen on korostetun tärkeää.

Moni jäsenmaa korosti Länsi-Balkanin maiden EU-lähentymisen olevan geopoliittinen välttämättömyys. Uusea maa kannusti tehostamaan laajentumisprosessia, mutta toisaalta myös todettiin erilaiset maakohtaiset haasteet ja näiden erilainen keskenään erilainen tilanne.

Huoli Bosnia-Hertsegovinan (BiH) poliittisesta kriisistä nostettiin laajasti esiin korostaen tukea maan yhtenäisyydelle ja perustuslailliselle järjestykselle. Erityisen huolestuttavaa on tilanteen eskaloitumisen ajoitus (30 vuotta Srebrenican joukkomurhasta) ja tarve liennytykseen on suuri. Uusea maa alleviivasi huoltaan Serbian tilanteesta. Erityisesti demokratiakehityksestä sekä median ja kansalaisyhteiskunnan toimintaan kohdistuvista rajoituksista oltiin huolissaan.

Belgrad-Pristina-dialogin jatkumista ja maiden suhteiden normalisointia alleviivattiin korostaen sen olevan myös edellytys maiden EU-lähentymiselle ja jäsenmaat antoivat tukensa EUSR Sörensenin mandaatille. EU-missioiden tärkeyttä roolia alueen vakaudelle korostettiin. YUTP-linjautumisen strategista merkitystä alueella alleviivattiin.

Ajankohtaiset asiat: Armenia-Azerbaidzhan

KEVPJ Kallas painotti, että moni toimija yrittää Armenian ja Azerbaidzhanin kriisissä hyödyntää sitä, että EU:n huomio on suuntautunut muihin kriiseihin. Jos alueella on tyhjiö, tulee Venäjä täyttämään sen. EUMA-missio on tarpeellinen ja vahvistaa Armenian resilienssiä. Dialogia Azerbaidzhanin kanssa jatkettava. **Komissaari Kos** katsoi, että rauhansopimus saada vietyä loppuun. Armenian osalta suhteita pyritään vahvistamaan EU-Armenia-kumppanuusagendalla, jota komissio tukenut 270 miljoonan euron resilienssi- ja kasvusuunnitelmalla.

Jäsenmaat totesivat tukensa EUMA-operaatiolle. Puheenvuoroissa nostettiin esille tuki Armenialle ja todettiin, että Azerbaidzhanille on tehtävä selväksi rauhansopimuksen ja dialogin hyödyllisyys.

Muut esille tulevat asiat

Eräs jäsenmaista kertoi Georgian entisen presidentin Zourabishvilin vierailusta Viroon, Latviaan ja Liettuaan. Zourabishvili kertoi Georgian tiukentuvasta autoritaarisesta suuntauksesta. Kansa on kuitenkin sitoutunut eurooppalaisuuteen ja eurooppalaisiin arvoihin. EU:lta odotetaan tukea ja toimenpiteitä nopeasti. **Komissaari Kos** sanoi, että Georgian vallanpitäjien toiminta ei vastaa arvojamme, ja komission tuki on siksi keskeytetty. Jatkotoimia voidaan harkita yhdessä jäsenmaiden kanssa. **KEVPJ Kallas** kommentoi, että keskustelua EU-pakotteista on syytä jatkaa.

Suomen edustajat

Ulkoministeri Valtonen, virkahenkilövaltuuskunta